

Назарій САВИЦЬКИЙ

здобувач вищої освіти третього
(освітньо-наукового) рівня
кафедри історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ПІДТРИМКА МИТРОПОЛИТОМ АНДРЕЄМ ШЕПТИЦЬКИМ УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО РУХУ

Український кооперативний рух у Галичині був одним із провідних напрямів самоорганізації українського населення в умовах національного та соціального гноблення. У цьому контексті виняткову роль відіграла постать митрополита Андрея Шептицького (1865–1944 рр.), який поєднував церковне служіння з активною суспільною, культурною та економічною діяльністю. Його участь у підтримці та розвитку кооперативного руху засвідчує не лише глибоку соціальну відповідальність церковного провідника, а й стратегічне мислення щодо формування економічно самодостатньої української нації.

А. Шептицький послідовно обстоював християнські принципи солідарності, соціальної справедливості та самопомоги. Його концепція «християнського націоналізму» включала ідею єдності духовного та матеріального добробуту народу. У численних пастирських посланнях митрополит неодноразово наголошував на необхідності економічної самостійності українців через кооперацію, ощадність, працю та взаємну підтримку. Для А. Шептицького кооперація була засобом не лише економічного, а й морального вдосконалення людини. Митрополит не обмежувався ідеологічною підтримкою кооперації. Він особисто ініціював, фінансував та організаційно сприяв створенню численних кооперативних інституцій. Особливу увагу митрополит приділяв селянству як основі української нації. У пастирських листах і приватних настановах А. Шептицький наголошував на потребі навчання селян економічній грамотності..

Митрополит також розумів важливість фахової підготовки лідерів кооперативного руху. А. Шептицький активно співпрацював із провідними діячами кооперативного руху – Василем Нагірним, Володимиром Охримовичем, Євгеном Храпливим. Він виступав патроном багатьох ініціатив, підкреслюючи необхідність морального обличчя кооператора, дотримання етичних засад у веденні економічної діяльності. Установи, які функціонували під його духовною опікою, мали значну підтримку від митрополичої курії. У низці випадків митрополит особисто втручався у врегулювання конфліктів між

кооперативами чи між кооперативними і церковними структурами, виступаючи як арбітр. Кооперативи виконували не лише економічну, а й національно-політичну функцію. Вони були засобом формування української еліти, національного капіталу, збереження культурної ідентичності.

А. Шептицький добре розумів цю функцію і активно сприяв перетворенню кооперації на інструмент самозахисту. Попри успіхи, А. Шептицький усвідомлював слабкі сторони української кооперації. Він критикував відсутність довіри між селянами, брак системного підходу до планування діяльності, схильність до локалізму. У його посланнях трапляються заклики до єдності, до об'єднання сил навколо загальноукраїнських цілей. Він застерігав від надмірної комерціалізації кооперативів, коли прибуток переважав над моральним обов'язком.

Завдяки систематичній підтримці кооперативного руху, митрополит А. Шептицький заклав основи для формування української економічної еліти – нового покоління підприємців, кооператорів, економістів, здатних не лише ефективно управляти господарськими процесами, а й мислити категоріями національного добра. Особливу увагу митрополит звертав на етику господарювання, вимагаючи чесності, прозорості, відданості народним інтересам. Для А. Шептицького кооперація не була ізольованим феноменом економічної практики. Вона входила в ширший концепт у якому такі соціальні інституції, як Церква, школа, кооператив і родина працювали узгоджено задля виховання духовно та економічно зрілої особистості.

Особливо важливим був кооперативний рух у міжвоєнній Польщі, коли українська громада перебувала під політичним тиском. Митрополит А. Шептицький, попри обмеження з боку польської влади, зумів зберегти відносну автономію українських кооперативних інституцій завдяки авторитету, дипломатії та підтримці з боку закордонних структур, зокрема Ватикану.

Показово, що під час пацифікації 1930 р. польська адміністрація, здійснюючи репресії проти українських організацій, не змогла повністю придушити кооперативну мережу, оскільки вона мала глибокі корені у церковних громадах. Цей досвід ще раз засвідчив стратегічну далекоглядність А. Шептицького у підтримці економічних форм самоорганізації.

Таким чином, підтримка митрополитом А. Шептицьким українського кооперативного руху мала важливе значення для соціального та національного розвитку українців Галичини. Його внесок не обмежувався ідеологічними деклараціями – це була активна, практична, фінансова та організаційна участь у творенні економічної платформи українського народу. А. Шептицький розглядав кооперацію як синтез духовного, національного та господарського – і саме в цьому полягає унікальність його бачення.

Список використаних джерел

1. Шептицький А. Спільні пастирські послання. Т. 4: 1905–1944: док. і матеріали, 1899–1944 / А. Шептицький; упоряд.: О. Гайова, Р. Тереховський; пер.: Р. Тереховський (з лат.), Н. Федорак (з нім.), М. Мицан (з пол.) та ін. Львів: Артос, 2013. 1192 с.
2. Шептицький А. Пастирські послання. Т. 3: 1939–1944: док. і матеріали 1899–1944 /; упоряд.: О. Гайова, Р. Тереховський; пер. з лат. Р. Тереховський. Львів: Артос, 2010. 827 с.
3. Шептицький А. (митрополит) За єдність святої віри, церкви і нації. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2008. 63 с.
4. Шептицький А. Як будувати рідну хату? Про суспільство, основи державності й соціального ладу. *Зустрічі*. 1990. № 5–6. С. 132–149.
5. Шептицький А. Пастирські листи слуги Божого Андрея Шептицького (2.VIII.1899 р. – 7.IX.1901 р.). Т. 1. Торонто, 1965. 277 с.

Анна ПУШКАР

здобувачка вищої освіти першого рівня
історичного факультету Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ГОСПОДАРСЬКІ ІНІЦІАТИВИ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО: ВІД КООПЕРАТИВІВ ДО НАФТОВОГО БІЗНЕСУ

Андрей Шептицький – одна з найвизначніших постатей в історії України. Він походив із графського роду Шептицьких, обрав шлях духовного служіння і став митрополитом Греко-Католицької Церкви (далі – ГКЦ). Водночас його діяльність не обмежувалася лише релігійною сферою. Як далекоглядний лідер, він розумів, що без економічної незалежності українці залишатимуться вразливими перед політичними та соціальними викликами, тому він активно підтримував, освітніх ініціатив, які сприяли розвитку національної свідомості населення, активної молоді і кооперативного руху.

Науковці неодноразово зверталися до господарської діяльності митрополита, досліджуючи її як важливий чинник національної самоорганізації українців у Галичині. Проте питання його участі в промислових проєктах, особливо в нафтовидобувній сфері, досі залишається недостатньо розкритим і найбільш цікавим.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що економічні ініціативи А. Шептицького можуть слугувати прикладом ефективного поєднання духовного служіння та практичної господарської діяльності. В умовах сучасних